

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European

Instrumente Structurale

OIPOSDRU

ACADEMIA ROMÂNĂ

MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI

POSDRU 2007-2013

2007-2013

Investește în oameni !

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013

Axa prioritară 1 „Educație și formare profesională în sprijinul creșterii economice și dezvoltării societății bazate pe cunoaștere.”

Domeniul major de intervenție 1.5 „Programe doctorale și postdoctorale în sprijinul cercetării”

Titlul proiectului: **„Valorificarea identităților culturale în procesele globale”**

Numărul de identificare al contractului POSDRU/89/1.5/S/59758

Beneficiar: Academia Română

Cercetător postdoc: Dr. Mihaela Proca

Expert coordonator: Acad. Răzvan Theodorescu

O șansă a cunoașterii contribuției românești în cadrul conceptului de „Volkskunst” european

Sunt mai multe aspecte care individualizează pictura românească a mediilor rurale și periferic urbane de acum două sute de ani, în zona Transilvaniei, prin raportare la arta populară europeană – „Volkskunst”.

Fără a insista asupra distincțiilor stabilite deja între arta populară („Volkskunst”) și arta țărănească („Bauernkunst”), asupra raportării la diferențierile sociale care au dus la existența, în paralel, a mai multor straturi de cultură, menționăm interferențele vizibile – în perioada și în zona amintită – între arta cultă și arta populară, care au dus la identificarea câtorva principii estetice proprii conceptului din titlu.

Primul aspect vizează iconografia post-bizantină, fiindcă ne referim la pictura religioasă – la fresca bisericilor din zid, deocamdată. Conținutul iconografic al spațiilor de cult era fixat deja de veacuri și transmis prin erminii și caiete de modele de la o generație la alta; nu există abateri tematice de la ordinea prestabilită, ci doar interpretări și adaptări ale unor scheme compoziționale comune spațiului central și sud-est european contemporan.

Sunt specifice acestei arte compozițiile repetitive, bazate pe indicațiile din manualele de zugrăvie, care precizau în amănunt locul desfășurării, cadrul, numărul de personaje, fizionomia, vestimentația și atributele acestora, astfel încât noutățile – care nu pot fi numite inovații – nu puteau să apară decât în detaliile decorative.

În desfășurarea prestabilită a temelor iconografice neo-testamentare sunt enumerate pictural secvențele cunoscute comunităților rurale cu un grad ridicat de

cultură orală, care la vremea respectivă cunoșteau narațiunile din apocrife, din legende și folclor, preluate și îmbogățite în sensul sublinierii aspectului moralizator. Preponderent este caracterul ilustrativ, vădit narativ al scenelor, ca o istorie reiterată prin sărbătorile de peste an și povestită în imagini simple, cu un impact imediat asupra privitorului.

Se demonstrează astfel istoricitatea, caracterul evolutiv al picturii rurale, care pornește de la premise post-bizantine și se rusticizează, adaptându-se gustului și orizontului mental al colectivităților sătești.

Interferența cu arta populară este și mai evidentă în pictura pridvoarelor și cea exterioară a bisericilor din zid, aceste suprafețe nemaifiind supuse imperativelor tematice obligatorii pentru interior.

Simplificarea și geometrizarea specifice artei populare, caracterul frust al figurărilor, aplatizarea volumetrică și absența spațialității tridimensionale reprezintă trăsături comune ariei amintite, la care aportul zugravilor sud-transilvăneni, formați în respectul canoanelor post-bizantine, trebuie așezat la locul cuvenit.

Sunt puține locuri în Europa unde se poate urmări atât de bine acest concept în evoluția lui și, în cadrul proiectului individual de cercetare cu titlul *Identitate regională și specificitate românească în pictura din Transilvania meridională în pragul primei modernități*, propun și alte zone în care s-a petrecut același lucru, și anume, Austria.

Această lucrare a fost realizată în cadrul proiectului „Valorificarea identităților culturale în procesele globale”, cofinanțat de Uniunea Europeană și Guvernul României din Fondul Social European, prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, contractul de finanțare nr. POSDRU/89/1.5/S/59758